

سوال اول

در دهه گذشته، با توانایی به مطالعه در اطلاعات ژنتیکی ژنوم در دامنه گسترده، ریزآرایه ها روشی با توان عملیاتی بالا به منظور تجزیه و تحلیل های بیان ژن به حساب آمدند. ظهور فن آوری نوین ریز آرایه را می توان در سال ۱۹۹۵ دانست. با استفاده از این تکنیک میتوان به طور همزمان بیان هزاران ژن را در حداقل زمان ممکن انجام داد و در سالهای اخیر موجب تولید حجم انبوهی از دادههای بیان ژنی شده است. این روش هر توالی ژنی شناخته شده به عنوان یک کاوشگر روی یک آرایه شیشه ای یا نایلونی ثبت می شود mRNA. استخراج شده از بافت یا نمونه خون بارنگ های فلورسنت علامت گذاری می شود و کاوشگرها با RNA مکمل بر روی یک آرایه هیبرید می شوند.

انواع microarray

دو نوع آرایه با بیشترین کاربرد عبارتند از:

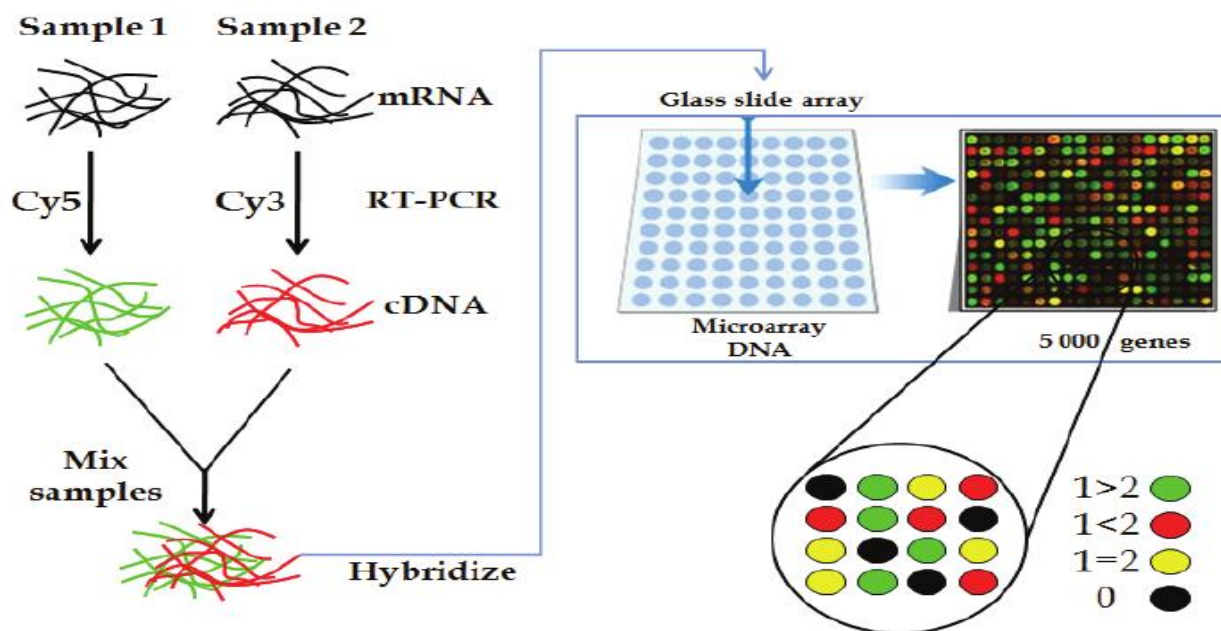
آرایه بر پایه DNA مکمل (Complementary DNASpotted)

آرایه بر پایه الیگونوکلیوتید (Oligo nucleotide array)

آنالیز ریز آرایه محدودیت های خاصی دارد که از آن جمله میتوان عدم توانایی در شناسایی رونوشت های جدید، دامنه ی محدود، تکرارپذیری دشوار و عدم انجام مقایسه بین آزمایش های مختلف به علت خطاهای تصادفی و معمول محققان و آزمایشگاه ها را نام برد (۱۹). برای آنالیز داده های ریز آرایه می توان از شبکه هایی موسوم به شبکه بیانی ژن GCNS استفاده کرد. این شبکه برای انواع وسیعی از مسائل بیولوژی مانند نقش اثرات متقابل بین پروتئینها، کشف جایگاه اتصال فاکتور رونویسی و مدل سازی اثرات متقابل ژنتی به کار برده می شود. چندین ابزار برای تصویرسازی و آنالیز شبکه های بیولوژی از جمله VisAnt ، cytoscape و tYNA استفاده می شود.

مراحل انجام روش microarray چیست؟

در شکل زیر مراحل تکنیک ریز آرایه برای شناسایی و بیان ژن در سلولهای سالم و بیمار ارائه شده است.

ابتدا DNA مورد نظر (که می تواند همان cDNA های تکثیر شده از mRNA استخراج شده باشد) توسط مواد فلورسنتی نشاندار می شوند و سپس بر روی لام مخصوص ریزآرایه دو رک گیری می شود. پس از نشاندار شدن مولکولهای CDNA عملیات شستشو انجام گرفته تا اتصالات غیر اختصاصی جدا شود در مرحله بعد تشعشع فلورسنتی مربوط به اتصالات اختصاصی توسط دستگاه ثبت می گردد که میزان روشنایی که بیانگر میزان بیان است توسط نرم افزار مربوطه محاسبه و آنالیز آماری انجام میشود.

برای اینکه بفهمیم کدام ژن در مجموعه ای از شرایط بیان می شود، سلول ها در آن شرایط همراه با سلول ها در شرایط کنترل گرفته می شوند. mRNA از این سلول ها استخراج می شود. با استفاده از روش پلی T نشاندار شده به عنوان پرایمر و سنتر cDNA با استفاده از PCR ، cDNA نشاندار شده از هر دو نمونه (نمونه و شاهد) با هم مخلوط شده و در هنگام هیبریداسیون روی لام ریز آرایه شسته می شود. خروجی آزمایش به صورت بیان نوع رنگ است. هر نقطه روی اسلاید یکی از چهار رنگ است: سبز، قرمز، زرد یا سیاه. رنگ ها با بیان ژن در شرایط مختلف مطابقت دارند. لکه هایی که فقط سبز هستند در شاهد به شدت بیان می شوند در حالی که لکه هایی که قرمز هستند در نمونه به شدت بیان می شوند. لکه های زرد در هر دو نمونه و شاهد به طور مساوی بیان می شوند و لکه های سیاه ژن هایی هستند که در هیچ یک از نمونه ها بیان نمی شوند.

سوال دوم

در اول باید داده ها را به کمک کتابخانه GEOquery بخوانیم. با توجه به لینک داده شده در مستند تعریف پروژه، متوجه می شویم که نام دیتاست مورد استفاده GSE48558 و بر پایه پلتفرم GPL6244 است. این دو عبارت را به صورت یک متغیر ذخیره می کنیم تا اگر بعدها خواستیم تحلیل را روی دیتاست مشابهی انجام دهیم، این قسمت کد بدون تغییر قابل استفاده باشد.

Platforms (1) [GPL6244](#) [HuGene-1_0-st] Affymetrix Human Gene 1.0 ST Array [transcript (gene) version]

Series GSE48558

[Query DataSets for GSE48558](#)

Status Public on Jul 06, 2013
Title Expression data from normal and Malignant hematopoietic cells
Organism [Homo sapiens](#)
Experiment type Expression profiling by array

```
seriesName <- "GSE48558"
platformName <- "GPL6244"

gset <- getGEO(seriesName, GSEMatrix = TRUE, AnnotGPL = TRUE, destdir = "D:/Term/term7/BIO/project")

if (length(gset) > 1){
  idx <- grep(platformName, attr(gset, "names"))
} else {
  idx <- 1
}
gset <- gset[[idx]]
```

حال نوبت به انتخاب و اسم گذاری روی گروه ها می رسد. برای این کار مواردی که مربوط به بی-ری بودند، همگی Test نامگذاری شده اند. برای مواردی که Normal بودند، نوع Source Name هم به انتها نام گروه آن ها اضافه شده است چون در ادامه کار به آن نیاز داریم. ضمن این که برای CD34، کلمه اضافی HSPC هم وجود داشت که از نام گروه خارج شده است.

```
gset <- gset[, which(gset$source_name_ch1 == "AML Patient" | gset$`phenotype:ch1` == "Normal")]

func <- function(x) {
  if (gset$source_name_ch1[x] == "AML Patient") {
    return("Test")
  } else {
    spl1 <- strsplit2(gset$source_name_ch1[x], "\\+")[1, 1]
    return(paste0("Normal_", spl1))
  }
}

gr <- sapply(1:length(gset$`phenotype:ch1`), func)
```

حال ماتریس بیان ژن را تشکیل می دهیم و ماکسیمم و مینیمم آن را چک می کنیم:

```
expr <- exprs(gset)
print(paste0(max(expr)))
print(paste0(min(expr)))
```

خروجی بالا به ترتیب:

۱۳.۷۶۱۵۳۶۲۲

۱.۶۱۱۴۷۳۱۷۹

این نشان دهنده این است که بر پایه لگاریتم هستند داده ها

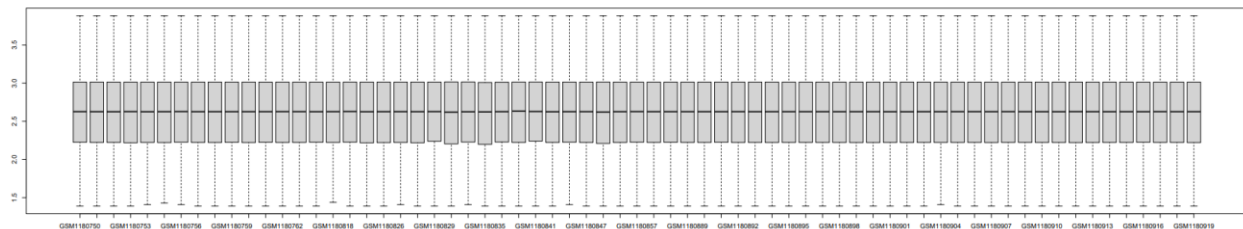
کد تغییر مقیاس لگاریتمی:

```

expr <- log2(1 + expr)
exprs(gset) <- expr
pdf("D:/Term/term7/BIO/project/plot/boxplot.pdf" , width = 32)
boxplot(expr)
dev.off()

```

همین طور داده هارا نرمالیز می کنیم ولی در صورتی که نرمالیز هم نکنیم داده ها نرمال هستند


```

expr <- normalizeQuantiles(expr)
exprs(gset) <- expr
pdf("D:/Term/term7/BIO/project/plot/boxplot_afterNormalize.pdf" , width = 32)
boxplot(expr)
dev.off()

```